

Україна у контексті світової цивілізації

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>третій (освітньо-науковий)</i>
Галузь знань	<i>03 Гуманітарні науки</i>
Спеціальність	<i>032 Історія та археологія</i>
Освітня програма	<i>Історія</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 рік підготовки весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>3,5 кредити ЄКТС/ 105 год (лекції – 24 год.; семінарські заняття – 22 год.; реферат – 10 год.; самостійна робота здобувача (СР) – 59 год).</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен, модульна контрольна робота, реферат</i>
Розклад занять	<i>Лекції (що тижня починаючи з 1-го тижня), Семінарські заняття (що тижня, бажано з 3-го тижня) Розклад занять розміщено за посиланням https://rozklad.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: професор, д.і.н., Тарнавський Ігор Станіславович, 204-90-23 ; Tarnavskiy.Ihor@iit.kpi.ua; Семінарські: професор, д.і.н., Тарнавський Ігор Станіславович, 204-90-23 ; Tarnavskiy.Ihor@iit.kpi.ua</i>
Розміщення курсу	<i>Курси розміщені на дистанційній платформі «Сікорський» із застосуванням платформ Google classroom</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчання та результати навчання

Силабус навчальної дисципліни «*Україна у контексті світової цивілізації*» розроблений на основі принципу конструктивного вирівнювання (constructive alignment), що дає змогу передбачити необхідні навчальні завдання та активності, які потрібні аспірантам для досягнення очікуваних результатів навчання, а потім спроектувати навчальний процес так, щоб максимально збільшити можливості аспірантів досягти бажаних результатів.

Під час навчання й для взаємодії з аспірантами застосовуються стратегії активного і колективного навчання, які визначаються такими методами і технологіями:

1) методи проблемного навчання (проблемний виклад навчального матеріалу, частково-пошуковий (евристична бесіда) і дослідницький метод);

2) особистісно-орієнтовані (розвиваючі) технології, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», ділові ігри, наукова дискусія, експрес-конференція, круглий стіл);

3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи аспірантів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відео-підтримки навчальних занять). Розробка і застосування на основі комп'ютерних і мультимедійних засобів творчих завдань, доповнення

традиційних навчальних занять засобами взаємодії на основі мережевих комунікаційних можливостей (інтернет-семінар).

Предметом вивчення кредитного модуля «*Україна у контексті світової цивілізації*» є дослідження закономірностей становлення та розвитку українського суспільства в контексті теорії цивілізацій. Визначення впливу глобальних та регіональних цивілізацій на розвиток політичної, державотворчої, соціально-економічної та культурної традиції українського народу та визначення місця України в колі світових цивілізацій.

Мета навчальної дисципліни:

- показати основні етапи розвитку українського суспільства в контексті теорії цивілізацій. Особлива увага в курсі приділяється впливу та визначенню ознак глобальних та регіональних цивілізацій на суспільство України та на визначення її місця в колі світових цивілізацій. На основі сучасних досягнень української та зарубіжної історіографії сформувані у аспірантів розуміння сутності історичних процесів, сприяти формуванню їхньої історичної свідомості. На основі цих знань вони мають набути низку таких **компетентностей** (здатностей):

ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та оцінки сучасних наукових досягнень, системного наукового мислення на основі загального культурного кругозору та фахових компетентностей історика-дослідника
ЗК 3	Здатність проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових та складних ідей, синтезувати теоретичні знання (концепції) з результатами власних досліджень.
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
ЗК 6	Здатність дотримуватись морально-етичних правил поведінки, етики досліджень, характерних для учасників академічного середовища, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях
ЗК 9	Здатність до саморозвитку та самовдосконалення
ФК 1	Здатність самостійно організувати науково-дослідницьку діяльність, генерувати нові ідеї та аналітичні підходи при створенні власних дослідницьких програм і проєктів, використовуючи сучасні теорії, методи та інформаційно-комунікаційні технології
ФК 3	Здатність до критично-оцінювального ставлення до історичної спадщини попередніх поколінь дослідників, їх досвіду, а також результатів сучасних досліджень, виявлення й аргументованої критики фальсифікованих і псевдонаукових розробок за спеціальністю історія та археологія
ФК 4	Здатність до критично-оцінювального ставлення до різних типів історичних джерел, активного використання їх у власних наукових працях
ФК 6	Здатність забезпечувати високий рівень якості власних наукових та науково-методичних праць
ФК 7	Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати перспективні наукові проблеми в рамках спеціальності історія та археологія й пропонувати шляхи їх вирішення

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набудуть таких загальних **програмних результатів навчання**:

ПРН 2	Уміти на основі знань шукати й верифікувати різноманітні джерела, формувати з них джерельну базу достатню для вирішення конкретних дослідницьких завдань
ПРН 3	Знати й уміти використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології у практиці наукового дослідження та в освітньо-педагогічній діяльності
ПРН 9	Знати основи етики досліджень та принципів академічної доброчесності в науковій і освітній (педагогічній) діяльності й уміти їх дотримуватися
ПРН 10	Уміння презентувати результати дослідження у фаховому середовищі та для широкого загалу
ПРН 12	Уміти на основі знань завершити оригінальне наукове дослідження у формі структурованої дисертаційної роботи, забезпеченої необхідним науковим апаратом

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

В структурно-логічній схемі навчання дисципліна інтегрована у формі вибіркової по формуванню універсальних компетентностей дослідника

Пререквізити – дисципліна має міждисциплінарний характер та є доповненням для здобуття дослідницьких навичок і світоглядних засад майбутніх учених-істориків за темою дисертаційного дослідження та вивчається на основі таких навчальних дисциплін першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти як «Історія України», «Всесвітня історія», «Політологія», «Філософія», «Соціологія» та інших. Дисципліна забезпечує базові теоретичні знання та практичні навички з історії світових цивілізацій та знаходиться у тісному зв'язку з іншими історичними дисциплінами.

Постреквізитами є формування наукового світогляду аспірантів з освітньо-наукової програми «Історія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, допомагає набутти системні знання, зрозуміти багато історичних процесів минулого й сучасності та може стати основою для підготовки розділів дисертаційної роботи.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ I. Українські землі під впливом Сходу, Заходу та Півдня (від античності і до першої половини XVII ст.)
<i>Тема 1.1. Українські землі як контактна зона цивілізаційних впливів у добу античності та раннього середньовіччя.</i>
<i>Тема 1.2. Українське суспільство в добу пізнього середньовіччя та ранньомодерну добу (до початку XVII ст.).</i>
Розділ II. Українські землі під впливом Сходу, Заходу та Півдня (друга половина XVII – кінець XIX ст.)
<i>Тема 2.1. Українське суспільство в Нову добу</i>
Розділ III. Місце України в системі світових цивілізацій
<i>Тема 3.1. Українське суспільство в Новітній час (XX ст. – поч. XXI ст.).</i>

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для підготовки до лекційних, семінарських занять, модульної контрольної роботи, самостійної роботи тощо використовується базова та додаткова література (надалі – література). Література, яку треба використовувати для опанування дисципліни, опрацьовується аспірантом самостійно із застосуванням інтернет-ресурсів, Google classroom та методичного кабінету кафедри історії. В умов дистанційного навчання можна готуватись за допомогою розміщеної в е-вигляді літературою в Google classroom з дисципліни та методичного кабінету кафедри:

4.1 Базовою літературою

1. Історія України: Джерельний літопис. – К.: КВІЦ, 2012. – 832 с.
2. Історія України від найдавніших часів до сьогодення: збірник док. і матеріалів / За заг. ред. А. П. Коцура, Н. В. Терес. – К.; Чернівці : Книга XXI, 2008. – 1100 с.
3. Історія України: Хрестоматія: у 2-х ч. – Вид. 2-ге перероб. і доп. / Упор. С. М. Клапчук (керівник), Б. І. Білик, Ю. А. Горбань та ін. – К. : ІЗМН, 1996. – Ч. 1. – 372 с.; Ч. 2. – 336 с.
4. Історія України (соціально-політичні аспекти): Хрестоматія / Автор-упорядник С. О. Костишева. – К. : НТУУ «КПІ», 2009. – 338 с.
5. Голубин Р.В. История мировых цивилизаций. Хрестоматія / Р.В. Голубин, А.С. Сорокин, А.П. Коротышев. – Нижний Новгород: Нижегородский госуниверситет, 2014. – 293 с.

4.2. Додатковою літературою

6. Білоусько О.А. Україна давня: євразійський цивілізаційний контекст / О.А. Білоусько. – К., 2002. – 522 с.
7. Горелов М.Є. Цивілізаційна історія України. (Нариси) / М.Є. Горелов, О.П. Моця, О.О. Рафальський. – К.: ТОВ УВПК "ЕксОб", 2006. – 632 с.
8. Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії та цивілізації / Ф. Дворнік. – К.: Дух і Літера, 2000. – 528 с.
9. Джеджора О. Історія Європейської Цивілізації / О. Джеджора. – Львів: ЛБА, 1999. – 448 с.
10. Залізник Л. Україна в колі світових цивілізацій / Л. Залізник. – К.: Товариство «Знання» України, 2006. – 96 с.
11. Павленко Ю.В. Історія світових цивілізацій. Навч. посібник. Вид. 3-тє, стереотип. / Відп. ред. та автор вст. слова С. Кримський / Ю.В. Павленко. – К.: Либідь, 2001. – 360 с.
12. Радугин А.А. Методологические принципы изучения общества. Многообразие социального опыта, культур и цивилизаций в философии истории А.Тойнби // Радугин А.А. Философия: Курс лекций. 2-е изд., перераб. и дополн / А.А. Радугин. – М.: Центр, 2001. – 261 с.
13. Тойнби А. Дж. Цивилизация перед судом истории: Сборник / Пер. с англ. – 2-е изд. / А.Дж. Тойнби. – М.: Айрис-пресс, 2003. – 592 с.
14. Хачатурян В.М. История мировых цивилизаций: Методическое пособие к учебнику 10-11 классов. Изд. 1-е 2-е / В.М. Хачатурян. – М.: Дрофа, 2002. – 256 с.
15. Цивілізація: історія поняття. Історичний процес як множина цивілізацій. Мо-надологічне розуміння цивілізацій // Філософія: Навч. посібник / За ред. І.Ф.Надольного. – К.: Вікар: Знання, 1998. – 624 с.
16. Цивилизационные модели современности и их исторические корни / Пахомов Ю.Н., Крымский С.Б., Павленко Ю.В. и др. – К.: Наукова думка, 2002. – 630 с
17. Шевченко Ігор. Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку XVIII століття / Ігор Шевченко / авторизований переклад з англійської Марії Габлевич, під редакцією Андрія Ясіновського. Львів: Інститут Історії Церкви Львівської Богословської Академії 2001. – 250 с.
18. Шкляр Л. Цивілізаційна ідентичність України: особливості становлення та виклики сучасності/ Л.Шкляр // Культурно-цивілізаційний простір Європи і Україна: особливості становлення та сучасні тенденції розвитку. – К., 2010. – С.115-134.
19. Шпенглер О. Закат Европы. Образ и действительность. – Минск: ООО —Попурри / О. Шпенглер. – 1998. – 688 с.
20. Андрущенко (Гринько) С. В. Україна в сучасному геополітичному середовищі / С. В. Андрущенко (Гринько). – Київ : Логос, 2005. – 288 с.
21. Баран В.Д. Давні слов'яни / В.Д. Баран. – К.: Альтернативи, 1998. – 336 с. – (Україна крізь віки. – Т. 3).
22. Геополітика : енциклопедія / Є. М. Суліма, М. А. Шепелєв, І. П. Білецький [та ін.]. – Київ : Знання, 2013. – 919 с.
23. Глобалізація і безпека розвитку / Білорус О.Г., Лук'яненко Д.Г. та ін. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с.
24. Горелов М. Проблеми цивілізаційної визначеності сучасної України/ М. Горелов, О. Рафальський// Культурно-цивілізаційний простір Європи і Україна: особливості становлення та сучасні тенденції розвитку. – К., 2010. – С.134 – 146.
25. Жигунин В.Д. Древность и современность. Человечество на пути к синтезу / В.Д. Жигунин. – Казань: Новое Знание, 2000. – 234 с.
26. Ионов И.Н. Теория цивилизаций: от античности до конца XIX в. / И.Н. Ионов, В.М. Хачатурян. – СПб.: Алетей, 2002. – 384 с.
27. Касьянов Г.В. Сучасна історія України: проблеми, версії, міркування / Г.В. Касьянов // Український історичний журнал. – 2006. – №4. – С. 4 – 15.
28. Кривошея В. Українське козацтво в світлі цивілізаційного підходу / В. Кривошея // Сучасна цивілізація: гуманітарний аспект: зб. наук. пр. – К., 2004. – С. 364 – 373.

29. Кузык Б. Н. Цивилизации: теория, история, диалог, будущее : в 2 т. / Б. Н. Кузык, Ю. В. Яковец. – М. : Институт экономических стратегий, 2006. – Т. 1 : Теория и история цивилизаций. – 768 с.
30. Леп'явко С.А. Великий Кордон Європи як фактор становлення українського козацтва (XVI ст.) / С. Леп'явко. – Запоріжжя: РА «Тандем-У», 2001. – 64 с.

4.3. Інформаційними ресурсами

Режим доступу:

<http://www.vostlit.info/haupt-Dateien/index-Dateien/P.phtml> / Бібліотека текстів Середньовіччя - "Восточная Литература"

<http://histori.com.ua> / Сайт з історії світових цивілізацій

<http://istoryk.in.ua/> Український історик

<http://www.history.org.ua/> Історія України

<http://www.rhistory.ru/Istochniki.html> / Древняя Русь в свете зарубежных источников.

Хрестоматія

<http://www.encyclopedia.ru/> Світ енциклопедій

<http://www.vostlit.info/> Сайт історичних джерел

<http://www.infoliolib.info/> Університетська електронна бібліотека In Folio

<http://www.mirknig.com/history/> Книги з історії

<http://www.shpl.ru/> Державна Публічна Історична бібліотека

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Під час вивчення кредитного модуля заплановано проведення 12 лекційних та 11 семінарських занять, написання 1-ї модульної контрольної роботи, експрес-контрольних робіт на лекціях.

Під час вивчення навчальної дисципліни застосовуються стратегії активного і колективного навчання, які визначаються наступними методами і технологіями:

1) методи проблемного навчання (проблемний виклад навчального матеріалу, частково-пошуковий (евристична бесіда) і дослідницький метод);

2) особистісно-орієнтовані (розвиваючі) технології, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», ділові ігри, наукова дискусія, експрес-конференція, круглий стіл);

3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи аспірантів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відео-підтримки навчальних занять). Розробка і застосування на основі комп'ютерних і мультимедійних засобів творчих завдань, доповнення традиційних навчальних занять засобами взаємодії на основі мережевих комунікаційних можливостей (інтернет-семінар).

Курс навчальної дисципліни «Україна у контексті світової цивілізації» розроблений на основі принципу конструктивного вирівнювання, що дає змогу передбачити необхідні навчальні завдання й активності, потрібні аспірантам для досягнення очікуваних результатів навчання, а потім спроектувати навчальний процес так, щоб максимально збільшити можливості здобувачів досягти бажаних результатів. У центрі освітнього процесу перебуває аспірант – суб'єкт навчання і майбутній науковець.

Під час навчання і для взаємодії з аспірантами застосовуються стратегії активного навчання, які визначаються такими методами і технологіями:

- на **лекціях** застосовується пояснювально-ілюстративний метод, який дає аспірантам змогу отримати знання з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник (презентацію)

в «готовій» формі. Вони сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в рамках репродуктивного (відтворюального) мислення. Цей метод дає змогу передавати аспірантам великий масив інформації.

Також на лекціях активно застосовується метод проблемного викладення матеріалу. Під час заняття педагог ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів та показує спосіб рішення завдання. Зі свого боку аспіранти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки педагога.

- на **семінарських заняттях** застосовується частково-пошуковий (евристична бесіда) і дослідницький методи тому, що вони допомагають в організації активного пошуку рішення, висунутого під час навчання, і виконання пізнавальних завдань. Під час занять аспіранти самостійно вивчають літературу, джерела й виконують інші пошукові завдання. Ці методи дають змогу активізувати мислення здобувачів, викликають їхню зацікавленість до пізнання.

Під час навчання ще застосовуються особистісно-орієнтовані (розвивальні) технології, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», ділові ігри, наукова дискусія). Також використовуються інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер навчання та активізацію самостійної роботи аспірантів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відеопідтримки навчальних занять).

Нижче наведено розподіл аудиторних годин за темами курсу та календарний план їх проведення

Назви розділів і тем	Лекції	Тижні навчання	Семінарські	Тижні навчання
Розділ I. Українські землі під впливом Сходу, Заходу та Півдня (від античності і до першої половини XVII ст.)				
<i>Тема 1.1. Українські землі як контактна зона цивілізаційних впливів у добу античності та раннього середньовіччя.</i>	4	1-2	4	4-5
<i>Тема 1.2. Українське суспільство в добу пізнього середньовіччя та ранньомодерну добу (до початку XVII ст.).</i>	4	3-4	4	6-7
Самостійна робота аспіранта за наступними темами:				
Питання цивілізації в українській та світовій історіографії				
Трипільська культура в контексті цивілізацій				
Візантія, Західна Європа, Київська Русь – інтереси та точки зіткнення				
Ренесанс в Європі та Україні: ознаки і тенденції				
Разом за розділом 1	8		8	
Розділ II. Українські землі під впливом Сходу, Заходу та Півдня (друга половина XVII – кінець XIX ст.)				
<i>Тема 2.1. Українське суспільство в Нову добу</i>	4	5-6	4	8-9
Самостійна робота аспіранта за наступними темами:				
Реформація та Контрреформація: їх прояви в Україні				
Посередництво української інтелігенції в поширенні європейських цінностей в Російській імперії XVII – поч. XVIII ст.				
Козацька цивілізація – аргументи та спростування				
Ідея сарматизму в польському та українському соціумі				
Українські землі під впливом Російської імперії та Речі Посполитої: особливості розвитку				

Назви розділів і тем	Лекції	Тижні навчання	Семинарські	Тижні навчання
Разом за розділом 2	4		4	
Розділ III. Місце України в системі світових цивілізацій				
<i>Тема 3.1. Українське суспільство в Новітній час (XX ст. – поч. XXI ст.).</i>	10	7-11	8	11-14
Самостійна робота аспіранта за наступними темами:				
Формування української модерної нації				
Цивілізаційна ідентичність України: особливості становлення та виклики сучасності				
Проблеми цивілізаційної визначеності сучасної України				
Питання євразійської та «квазірадянської» цивілізацій				
Сучасна українська історіографія в історії цивілізацій: Ю.Павленко, О. Моця, О. Рафальський, М. Горелов, Л. Залізник, В. Брехуненко, С. Леп'явко, Г. Касьянов, Л. Шкляр, В. Скоблик та інші.				
Разом за розділом 3	10		8	
<i>Модульна контрольна робота</i>			2	16
<i>Реферат</i>				16-18
<i>Іспит</i>		За розкладом		
Разом	24		22	

5.1. Лекційні заняття

№ за/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СР)
1-2	<p>Українські землі як контактна зона цивілізаційних впливів у добу античності та раннього середньовіччя (4 год.)</p> <p><i>Перелік лекційних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «чіфдом», «протоцивілізація», «цивілізація». Ознаки первісних цивілізацій. 2. Античні міста Північного Причорномор'я та Велика Скіфія: особливості поширення культури та звичаїв. 3. Взаємодія та протистояння землеробського населення та кочовиків (III ст. до н.е. – V ст. н.е.). Черняхівська культура (вельбарська культура) як приклад північного впливу європейців. 4. Номадійський світ – розвиток кочовиків та впливи на автохтонне населення України. <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> Опорний конспект лекції; <i>Історичні карти:</i> «Розселення східнослов'янських племен», «Київська Русь у IX – X ст.», «Галицько-Волинське князівство», «Польсько-Литовська експансія». <i>Фотоальбом:</i> «Видатні українці».</p> <p>Основна література: [6. – С. 9–53], [7. – С. 4–6, 8–17, 21–33]. [9. – С. 14–41]; [17. – С. 11–27, 33–16].</p> <p><i>Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Як розкривалося питання цивілізації у світовій історіографії XIX ст.; 2. Як розкривалося питання цивілізації у світовій історіографії XX ст.; 3. Проаналізуйте теорію походження слов'ян та історіографію проблеми генезису українського народу; 4. Черняхівська культура як посередник римських впливів. <p>Література для СРС: [11. – С. 8–33], [15. – С. 23–49].</p>
3-4	<p>Українське суспільство в добу пізнього середньовіччя та ранньомодерну добу (до початку XVII ст.). (4 год.)</p> <p><i>Перелік лекційних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Візантія, Західна Європа, Київська Русь – інтереси та точки зіткнення. 2. Християнство як чинник цивілізації.

	<p>3. Розвиток середньовічного міста, особливості запровадження Магдебурзького права в Україні.</p> <p>4. Ренесанс в Європі та Україні: ознаки і тенденції. Освіта, книгодрукування, наука.</p> <p>5. Інтеграція українських земель у польській державі. Люблінська і Берестейські унії та їх наслідки.</p> <p>6. Козацтво – український феномен чи загальноєвропейська закономірність?</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> Опорний конспект лекцій; Історичні карти: «Київська Русь у IX – X ст.», «Галицько-Волинське князівство», «Польсько-Литовська експансія», «Українські землі у складі Речі Посполитої».</p> <p>Основна література: [2. – С. 71–92], [7. – С. 93–101], [8. – С. 61–70], [10. – С. 37–42], [11. – С. 75–82].</p> <p><i>Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:</i></p> <p>1. Який вплив на слов'ян мала Візантійська культура?; 2. Охарактеризуйте династичні зв'язки Київської Русі з західною Європою; 3. Визначте особливості християнства східного та західного обряду; 4. Визначте особливості запровадження Магдебурзького права в Україні; 5. Козацтво – український феномен чи загальноєвропейська закономірність?</p> <p>Література для СРС: [2. – С. 101–122], [7. – С. 104–112], [8. – С. 71–80], [10. – С. 42–49], [11. – С. 91–100].</p>
<p>5-6</p>	<p style="text-align: center;">Українське суспільство в Нову добу (4 год.)</p> <p><i>Перелік лекційних питань</i></p> <p>1. Посередництво української інтелігенції в поширенні європейських цінностей в Російській імперії XVII – поч. XVIII ст. Роль Києво-Могилянської Академії.</p> <p>2. Українські землі під впливом Російської імперії та Речі Посполитої: особливості розвитку.</p> <p>3. Українське суспільство у загальноєвропейських процесах XIX ст.</p> <p>4. Формування української модерної нації в складі Австро-Угорської імперії. Формування громадянського суспільства Галичини.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> Опорний конспект лекцій; історичні карти: «Українські землі у складі Речі Посполитої», «Українські землі у складі Російської імперії поч. XVIII ст.»; таблиці: «Соціальна структура на українських землях в литовсько-польську добу», «Соціальна структура в козацько-гетьманській державі».</p> <p>Основна література: [2. – С. 162–171], [7. – С. 140–149], [8. – С. 111–122], [10. – С. 107–116], [11. – С. 101–109].</p> <p><i>Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:</i></p> <p>1. Українські землі під впливом Російської імперії та Речі Посполитої: особливості розвитку; 2. Якою була ідея сарматизму в польському та українському соціумі; 3. Чи брало участь українське суспільство у загальноєвропейських процесах XIX ст.; Як відбувалося формування української модерної нації в складі Австро-Угорської імперії.</p> <p>Література для СРС: [2. – С. 309–332], [5. – С. 204–213], [7. – С. 184–195], [8. – С. 147–152], [9. – С. 73–81], [10. – С. 67–78].</p>
<p>8-12</p>	<p style="text-align: center;">Українське суспільство в Новітній час (XX ст. – поч. XXI ст.) (10 год.)</p> <p><i>Перелік лекційних питань</i></p> <p>1. Радянська «квазіцивілізація» чи євразійська цивілізація.</p> <p>2. Особливості розвитку східних та західних земель України в радянський період.</p> <p>3. Місце України в системі світових цивілізацій.</p> <p>4. Поняття локальної (регіональної) цивілізації з гетерогенізованими особливостями.</p> <p>5. Сучасна українська історіографія в історії цивілізацій.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i></p> <p>Опорний конспект лекцій; Схеми: «Національний склад населення України. Національні меншини та етнічні групи з невизначеним статусом»; <i>Історичні карти:</i> «Політична карта світу (міжвоєнний період)»; «Політична карта світу (після закінчення Другої світової війни)»; «Політична карта світу (сучасна)»; «Карта Радянського Союзу. 1980 рік»; «Політична карта</p>

<p>України».</p> <p>Основна література: [7. – С. 335–387], [10. – С. 186–197], [18. – С. 115–134].</p> <p>Додаткова література: [24. – С. 134–146], [27. – С. 112–127], [28. – С. 364 – 373], [30. – С. 172–205].</p> <p><i>Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:</i></p> <p>1. Розкрийте зміст поняття Радянська «квазіцивілізація»; 2.Визначте особливості розвитку східних та західних земель України в радянський період; 3.Розкрийте зміст поняття локальної (регіональної), глобальної та всесвітньої цивілізацій; 4.Визначте внесок української історіографії XIX – I чверті XX століття в історію світових цивілізацій; 5.Охарактеризуйте сучасну українську історіографію з історії цивілізацій.</p> <p>Література для СРС: [17. – С. 45–68], [28. – С. 37–56].</p>

5.2. Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

- мають за мету розвиток у аспірантів вміння працювати з історичною, суспільно-політичною, мемуарною та навчально-методичною літературою; вміння готувати виступи, формулювати та відстоювати свою позицію, приймати активну участь у дискусії.

№з/п	Назва теми заняття
1-2	<p style="text-align: center;">Українські землі як контактна зона цивілізаційних впливів у добу античності та раннього середньовіччя (2/4 год.)</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «чіфдом», «протоцивілізація», «цивілізація». Ознаки первісних цивілізацій. 2. Античні міста Північного Причорномор'я та Велика Скіфія: особливості поширення культури та звичаїв. 3. Взаємодія та протистояння землеробського населення та кочовиків (III ст. до н.е. – V ст. н.е.) Черняхівська культура (вельбарська культура) як приклад північного впливу європейців. 4. Номадський світ – розвиток кочовиків та впливи на автохтонне населення України. <p>Основна література: [6. – С. 9–53], [7. – С. 4–6, 8–17, 21–33]. [11. – С. 14–41]; [17. – С. 11–27, 33–16].</p> <p><i>Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назвіть відомі Вам легенди та теорії про походження скіфів; 2. Визначте як йшло формування індоєвропейської спільноти; 3. Охарактеризуйте відносини Боспорського царства з Римом та Візантією. <p>Література для СРС: [11. – С. 8–33], [15. – С. 23–49].</p>
3-4	<p style="text-align: center;">Українське суспільство в добу пізнього середньовіччя та ранньомодерну добу (до початку XVII ст.) (2/4 год.)</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Київська Русь та її контакти з Візантією та Західною Європою. Значення християнства в цивілізаційному аспекті. 2. Розвиток середньовічного міста, особливості запровадження Магдебурзького права в Україні. 3. Ренесанс в Європі та Україні: ознаки і тенденції. Освіта, книгодрукування, наука. 4. Інтеграція українських земель у польській державі. Люблінська і Берестейська унії та їх наслідки. 5. Козацтво – український феномен чи загальноєвропейська закономірність? <p>Основна література: [2. – С. 71–92], [7. – С. 93–101], [8. – С. 61–70], [10. – С. 37–42], [11. – С. 75–82].</p> <p><i>Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:</i></p>

№з/п	Назва теми заняття
	<p>1. Визначити позитиви та негативи общинно-«комуністичної» традиції слов'ян; 2. Зазначити яким чином відбувалося формування Західноєвропейської та Східноєвропейської цивілізацій; 3. Визначити місце української культури в системах слов'янської, індоєвропейської та загальнолюдської культур.</p> <p>Література для СРС: [2. – С. 101–122], [7. – С. 104–112], [8. – С. 71–80], [10. – С. 42–49], [11. – С. 91–100].</p>
<p>5-6</p>	<p align="center">Українське суспільство в Нову добу (4 год.)</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Посередництво української інтелігенції в поширенні європейських цінностей в Російській імперії XVII – поч. XVIII ст. Роль Києво-Могилянської Академії. 2. Українські землі під впливом Російської імперії та Речі Посполитої: особливості розвитку. 3. Українське суспільство у загальноєвропейських процесах XIX ст. 4. Формування української модерної нації в складі Австро-Угорської імперії. Формування громадянського суспільства Галичини. <p>Основна література: [2. – С. 162–171], [7. – С. 140–149], [8. – С. 111–122], [10. – С. 107–116], [11. – С. 101–109].</p> <p><i>Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте роль української інтелігенції в поширенні європейських цінностей в Російській імперії XVII – поч. XVIII ст.; 2. Визначте роль Києво-Могилянської Академії у поширенні в Україні ідей гуманізму; 3. Поясніть яким чином відбувалося формування української модерної нації в складі Австро-Угорської імперії; 4. Зазначте яким чином відбувалося формування громадянського суспільства Галичини. <p>Література для СРС: [2. – С. 309–332], [5. – С. 204–213], [7. – С. 184–195], [8. – С. 147–152], [9. – С. 73–81], [10. – С. 67–78].</p>
<p>7-8 9-10</p>	<p align="center">Українське суспільство в Новітній час (XX ст. – поч. XXI ст.) (4 / 8 год.)</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Радянська «квазіцивілізація» чи євразійська цивілізація. 2. Особливості розвитку східних та західних земель України в радянський період. 3. Місце України в системі світових цивілізацій. Поняття локальної (регіональної) цивілізації з гетерогенізованими особливостями. 4. Сучасна українська історіографія в історії цивілізацій. <p>Література: [7. – С. 335–387], [10. – С. 186–197], [18. – С. 115–134], [24. – С. 134–146], [27. – С. 112–127], [28. – С. 364 – 373], [30. – С. 172–205].</p> <p><i>Завдання на СРС. Опрацювати наступні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поясніть чи може релігія виступати як цивілізаційний чинник політичного життя держав. 2. Вкажіть гетерогенні ознаки локальних цивілізацій. 3. Цивілізаційна ідентичність України: особливості становлення та виклики сучасності. 4. Співставити та проаналізувати основні етапи розвитку цивілізацій з проявами розвитку суспільства на теренах України. <p>Література для СРС: [17. – С. 45–68], [28. – С. 37–56].</p>
<p>7 / 11</p>	<p>Модульна контрольна робота «Місце України в системі світових цивілізацій».</p> <p><i>Проведення МКР на останньому семінарському занятті.</i></p> <p>Підготовка до МКР: опрацювання матеріалу теми 3.1.</p>

Платформа дистанційного навчання:

Для кращого засвоєння матеріалу навчальної дисципліни в період дистанційної роботи, використовується електронна пошта, платформа дистанційного навчання «Сікорський» на основі системи Google Classroom та платформа для проведення онлайн-зустрічей Google Meet, за допомогою яких:

- спрощується розміщення методичних рекомендацій, навчальних матеріалів, літератури тощо;
- здійснюється зворотній зв'язок з аспірантами щодо навчальних завдань та змісту навчальної дисципліни;
- перевіряються і оцінюються виконані завдання;
- ведеться облік виконання аспірантами плану навчальної дисципліни, дотримання графіку подання навчальних/індивідуальних завдань та їх оцінювання..

6. Самостійна робота аспіранта

Самостійна робота передбачає: підготовку до лекцій та семінарських занять; підготовку до участі в обговоренні питань теми; самоконтроль набутих знань; опрацювання джерел із списку літератури (базової / додаткової); створення презентацій (за вимогою) для візуального супроводу доповіді; підготовку до виконання модульної контрольної роботи (МКР); до написання реферату; екзамену тощо.

6.1. Теми для самостійного опрацювання:

№ з/п	Назва теми, що виноситься на самостійне опрацювання	Кількість годин СРС
1.	Питання цивілізації в українській та світовій історіографії Література: [1. – С. 13–35], [5. – С. 14–32], [7. – С. 14–29], [8. – С. 21–24].	1
2.	Трипільська культура в контексті цивілізацій. Література: [2. – С. 17–32], [5. – С. 21–36], [6. – С. 14–29], [7. – С. 17–31], [8. – С. 27–34].	1
3.	Візантія, Західна Європа, Київська Русь – інтереси та точки зіткнення. Література: [2. – С. 43–63], [5. – С. 49–63], [6. – С. 234–239], [7. – С. 91–99], [8. – С. 41–54].	1
4.	Українське суспільство в добу пізнього середньовіччя. Література: [2. – С. 71–92], [7. – С. 93–101], [8. – С. 61–70], [10. – С. 37–42], [11. – С. 75–82].	1
5.	Українське суспільство в ранньомодерну добу (до початку XVII ст.). Література: [2. – С. 101–122], [7. – С. 104–112], [8. – С. 71–80], [10. – С. 42–49], [11. – С. 91–100].	2
6.	Ренесанс в Європі та Україні: ознаки і тенденції. Література: [2. – С. 129–132], [7. – С. 114–121], [8. – С. 79–84], [10. – С. 77–83].	2
7.	Реформація та Контрреформація: їх прояви в Україні. Література: [2. – С. 147–153], [5. – С. 68–74], [7. – С. 124–129], [8. – С. 21–24],	2
8.	Українське суспільство в Нову добу. Література: [2. – С. 162–171], [7. – С. 140–149], [8. – С. 111–122], [10. – С. 107–116], [11. – С. 101–109].	2
9.	Посередництво української інтелігенції в поширенні європейських цінностей в Російській імперії XVII – поч. XVIII ст. Література: [2. – С. 207–232], [5. – С. 98–112], [7. – С. 148–161], [8. – С. 120–127],	2
10.	Українські землі під впливом Російської імперії та Речі Посполитої: особливості розвитку. Література: [2. – С. 238–261], [5. – С. 114–130], [7. – С. 153–167], [8. – С. 121–131].	2
11.	Формування української модерної нації в складі Австро-Угорської імперії. Література: [2. – С. 279–291], [7. – С. 174–183], [8. – С. 132–145], [9. – С. 87–94], [10. – С. 57–71].	2
12.	Українське суспільство у загальноєвропейських процесах XIX ст. Література: [2. – С. 309–332], [5. – С. 204–213], [7. – С. 184–195], [8. – С. 147–152], [9. – С. 73–81], [10. – С. 67–78].	2
13.	Формування громадянського суспільства Галичини (друга половина XIX ст.). Література: [2. – С. 335–347], [7. – С. 178–189], [8. – С. 162–169], [10. – С. 77–80],	2

№ з/п	Назва теми, що виноситься на самостійне опрацювання	Кількість годин СРС
	[11. – С. 110–112].	
14.	Особливості розвитку східних та західних земель України в радянський період. Література: [2. – С. 417–432], [7. – С. 264–277], [10. – С. 96–107], [11. – С. 132–141], [18. – С. 1152–134].	2
15.	Внесок української історіографії XIX – I чверті XX століття в історію світових цивілізацій. Література: [2. – С. 423–437], [7. – С. 284–287], [8. – С. 171–183], [10. – С. 61–73], [11. – С. 111–120].	1
16.	Поняття локальної (регіональної) цивілізації, глобальної та всесвітньої цивілізацій. Література: [5. – С. 301–310], [7. – С. 21–29], [8. – С. 34–51], [9. – С. 16–34], [10. – С. 40–49].	1
17.	Місце України в системі світових цивілізацій: сучасний погляд на проблему. Література: [2. – С. 513–531], [5. – С. 334–342], [7. – С. 24–33], [8. – С. 31–64], [9. – С. 23–41], [10. – С. 47–69].	2

6.2. Підготовка до лекційних та семінарських занять. Для підготовки до лекційних та семінарських занять аспіранту необхідно опрацювати заплановану базову та допоміжну літературу та підготувати матеріал для його обговорення на заняттях. На це аспіранту виділяється по 2–3 год. на кожну тему дисципліни.

6.3. Модульна контрольна робота. На підготовку до МКР відводиться 2–4 год. СРС. Перелік питань для підготовки до МКР надано у **додатку В**.

6.4. Реферат. На підготовку та оформлення реферату відводиться 10 год. СРС. Тему реферату аспірант повинен обрати та ухвалити у викладача не пізніше 4 тижня від початку занять. Рекомендований список тем рефератів надано у **додатку Д**. Методичні рекомендації оформлення реферату надано в **додатку Д1**. Терміни подання реферату викладачу не пізніше 16 тижня. Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тиждень.

6.5. Екзамен. Екзамен проводиться в період екзаменаційної сесії, по завершенню навчального семестру згідно ухваленого графіку. На підготовку до екзамену відводиться 30 годин СРС. Перелік питань для підготовки до екзамену надано у **додатку А**. В період дистанційного навчання екзамен може бути проведений згідно графіку за допомогою Google Classroom та платформи для проведення онлайн-зустрічей Google Meet, або за інтегрованим РСО.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компоненту)

Опрацьовуючи навчальний матеріал навчальної дисципліни «Україна у контексті світової цивілізації», аспіранти:

1) на лекціях:

- для додаткового оцінювання знань виконують експрес-контролі (експрес-контроль бажано проводити наприкінці лекції, виділяючи на цей вид роботи 5-8 хвилин);

- на експрес-контрольні рекомендується виносити одне проблемне питання дисципліни, сприятливе для узагальнення, аналізу та синтезу історичної, загальногуманітарної й загальнонаукової інформації, формулювання власної позиції аспіранта щодо викладеного матеріалу з метою усвідомлення сутності історичних процесів через біографію як історико-культурологічне явище.

2) на семінарських заняттях

самостійно

- виконують модульну контрольну роботу із застосуванням платформи «Сікорський»;
під керівництвом викладача:

- організують дискусії між аспірантами з проблемних питань курсу, акцентуючись на аналізі та узагальненнях наукової інформації;
- обґрунтовують сформульовані власні позиції та свою позицію на оцінки викладеного матеріалу.

Завдання та матеріали для проведення експрес-контролів / творчих завдань та модульної контрольної роботи подаються у додатку до робочої навчальної програми.

Відвідуваність і виконання завдань

Нині фактично немає узагальнюючого підручника або навчального посібника цілком присвяченого вивченню дисципліни «Україна у контексті світової цивілізації». Тому для аспірантів вкрай важливо відвідувати лекції, на яких висвітлюватиметься систематизований навчальний матеріал, пропонуватимуться презентації текстів документів в обсязі достатньому для опанування навчальної дисципліни здобувачем. Аспіранту складно буде належно підготуватись до семінарського заняття, виконати експрес-контроль, якщо він буде пропускати лекції. Допомога викладача необхідна під час опанування нового навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Тому для аспірантів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях просто необхідна. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь аспіранта на семінарських заняттях є обов'язковою. Рейтинг здобувача значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни. Немає конкретної кількості пропущених семінарських занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання аспірантом відповідних тем і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, аспірант, який пропустив семінарські заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити його до іспиту. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені, а аспірантом за узгодженням з викладачем необхідно надати творчі роботи з проблемних питань з даних тем семінарських занять або підготувати відео презентацію з даної теми та надати відповіді на запитання викладача (презентацію прикріплюють до відповідного завдання в Google класі на платформі Сікорський та надають там же відповіді на запитання/ зауваження викладача).

Контроль знань (розуміння) аспіранта щодо пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри історії, під час перерви у навчальному занятті («на парі»), або має бути висвітлений в Google класі на платформі Сікорський. Аспірант, який виконав відповідні завдання та відповів на питання викладача, отримуватиме відповідні бали до рейтингу, залежно від якості відповідей та виконання завдання.

Аспіранти, які пропустили семінарські заняття, повинні не допускати зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацьовувати відповідні теми і виконувати завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки здобувач буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Теми і завдання для семінарських занять, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, доступні з особистого кабінету аспіранта в системі «Кампус», на сайті кафедри історії або висвітлені в Google класі на платформі Сікорський.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Використовувати зазначені (та інші подібні) засоби для розваги чи спілкування під час заняття не варто. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника не варто також. Це характеризує рівень підготовки аспіранта не з кращого боку.

Аспірант на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто. Це також характеризує рівень підготовки аспіранта не з кращого боку.

Не рекомендується використовувати документи, що походять з ненадійних джерел мережі Інтернет (не рекомендованих викладачем), оскільки, як правило, вони мають низьку якість та сформовані з використанням застарілого інформаційного матеріалу, або недостовірної інформації з певної історичної події.

Форми роботи

На лекціях розглядаються закономірності становлення та розвитку українського суспільства в контексті теорії цивілізацій. Вивчається вплив глобальних та регіональних цивілізацій на розвиток політичної, державотворчої, соціально-економічної та культурної традиції українського народу та визначається місце України в колі світових цивілізацій.

Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі дисципліни. Вітаються питання від аспірантів до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим здобувачам або загалом аудиторії. Допускається і вітається діалог між аспірантами і викладачем на лекції.

Форма участі аспірантів на семінарських заняттях виглядає як сумарна робота, в яку входить:

- Виступ з основного питання або усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до доповідача, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерел та наукової історичної літератури.
- Письмові завдання (тестові завдання, творчі роботи, історичні есе тощо) та їх оформлення відповідно до вимог.

Під час семінарських занять викладач узагальнюватиме та аналізуватиме помилки і недоліки доповідей аспірантів (особистої точки зору), відповідатиме на їхні запитання, здобувачі оцінюватимуть доповіді один одного, доповнюючи або виявляючи недоліки в повідомленнях.

Пропущені контрольні заходи

Якщо контрольні заходи пропущені з поважних причин (хвороба або вагомі життєві обставини), аспіранту надається можливість виконати ці контрольні заходи у визначений час.

Аспіранти, які без поважної причини були відсутні на МКР, надається можливість виконання МКР на не запланованому занятті, але в такому разі до результату будуть застосовані штрафні бали.

Реферат

Тему реферату аспірант повинен обрати та ухвалити у викладача не пізніше 4 тижня від початку занять. Теми реферату аспірант може обирати із запропонованих викладачем або пропонувати свою тему.

Реферат виконується:

- відповідно до методичних рекомендацій (додаток Д1).
- з урахуванням академічної доброчесності зокрема: самостійного виконання роботи; посилання на джерела інформації у разі використання тверджень, відомостей тощо; дотримання норм законодавства про авторське право і сумісні права; надання достовірної інформації про джерела інформації тощо. У разі виявлення порушень академічної доброчесності реферат не зараховується і аспірант може бути відрахований з університету.

Реферат подається на перевірку викладачу не пізніше 16 тижня.

Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тиждень із застосуванням мультимедійного обладнання.

Заохочувальні та штрафні бали

Заохочувальні бали

Аспірантів заохочують до науково-дослідницької роботи за темою дисертації та оприлюднення її результатів, зокрема до участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи», яку щорічно організовує кафедра історії КПІ ім. Ігоря Сікорського або публікації у науковому журналі

«Сторінки історії» (категорії A, Web of Science). Написання тез та/або статті з тематики навчальної дисципліни +8 балів.

Штрафні бали

- Невчасне виконання МКР (на не запланованому занятті) – 5 балів.
- Надання реферату на перевірку пізніше від встановленого терміну – 5 балів.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та ключові принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Види контролю

1. Поточний контроль: робота на семінарських заняттях у формі дискусій з проблемних питань курсу, з акцентуванням на узагальненні наукової інформації, формулювання власної позиції та оцінки викладеного, експрес-контрольні роботи на лекціях, підготовка домашньої контрольної роботи, модульна контрольна робота.

2. Календарний контроль: проміжна атестація (далі – атестація) з метою підвищення якості навчання здобувачів та моніторингу виконання графіка.

3. Семестровий контроль: екзамен.

Поточний контроль проводиться під час аудиторних занять для перевірки рівня підготовки аспірантів за темою й забезпечення зворотного зв'язку між викладачами й аспірантами. На базі результатів поточного контролю викладач коригує методи й засоби навчання, а здобувачі розподіляють час на самостійне (до)опрацювання тем.

Форми участі аспірантів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- доповідь з основного питання;
- доповнення;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз першоджерел і зразків праць, підібраних за темою дисертації;
- письмові практичні вправи;
- експрес-контрольні на лекціях.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни при рубіжному модульному контролі.

Позитивна оцінка поточної успішності аспіранта за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за МКР і реферат є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Особливими видами поточного контролю є МКР (орієнтовні завдання наведено в Додатку В), а також реферат.

МКР проводиться письмово (або через Google classroom на платформі «Сікорський» (надалі – платформа)). Результати МКР оголошуються аспірантам на наступному занятті (або в Google classroom). Аспірант має право покращити свої бали з МКР у разі її своєчасного написання на запланованому занятті / отримавши доступ від викладача до завдань на платформі.

На МКР аспірантам не дозволяється нічим користуватись.

Календарний контроль (КК) проводиться відповідно до графіка навчального процесу. Перша атестація відбувається на 8-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 10 балів), друга – на 14-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 25 балів).

Семестровий контроль. Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату поточної і модульної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни передбачена така форма звітності, як іспит, що проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни.

Форма семестрового контролю є усною – співбесіда, зміст і структура екзаменаційних білетів, критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі кредитного модуля й доводяться до відома аспірантів на першому занятті.

Результати виконання завдань оголошуються кожному аспіранту окремо та фіксуються в оціночних списках, за допомогою яких аспіранти можуть відстежувати свій поточний рейтинг. Викладач пояснює здобувачам, чому саме так оцінив їхні роботи, а також надає консультації, а потім – можливість виконати роботу над помилками (не оцінюється).

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- 1) контроль залишкових знань з 3-х розділів навчальної дисципліни та включає в себе виконання творчих завдань з дискусійних питань або експрес-тестових завдань (протягом 5-10 хв. із застосуванням тестів на платформі «Сікорський»);
- 2) роботи на 6 семінарських заняттях;
- 3) модульна контрольна робота;
- 4) реферат;
- 5) екзамен

Робота аспіранта:

- на 6-ти семінарських заняттях визначає 36% його рейтингу з навчальної дисципліни;
- контроль залишкових знань на лекційних заняттях (експрес-контроль) визначає 11% його рейтингу з навчальної дисципліни;
- модульна контрольна робота визначає 13% його рейтингу з навчальної дисципліни;
- реферат визначає 10% його рейтингу з навчальної дисципліни;
- екзамен визначає 30% його рейтингу з навчальної дисципліни.

Аспірант отримує найвищий рейтинг, якщо він:

- бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, дану позицію викладає чітко і логічно, обґрунтовує її належним чином а також активно доповнює відповіді інших доповідачів на занятті;
- своєчасно готується та виконує модульну контрольну роботу (МКР) по завершенні третього тематичного модулю (завдання до МКР надано в **додатку В** до Силабусу та до робочої навчальної програми навчальної дисципліни).

Пропущені заняття, неточності, неповнота знань, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу аспіранта.

Очікується, що на семінарському занятті кожен аспірант доповідатиме самостійно з обраного ним питання за темою семінару. Очікується, що доповідачі пояснюватимуть чому вони сформулювали власну думку саме таким чином, а також висловлюватимуть свою думку щодо думок (доповідей) інших аспірантів.

Належна підготовка аспіранта до семінарського заняття займатиме в середньому 2 - 3 години.

Викладач оцінює роботу аспіранта на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжного календарного контролю – на восьмому і шістнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг аспіранта станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 2-3 семінарських заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на

наступних 5-6 семінарських заняттях) навчання повідомляється аспіранту на занятті чи в особистому кабінеті електронного Кампусу.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання аспіранта визначені у положенні про РСО з навчальної дисципліни, що є додатком до робочої програми навчальної дисципліни та у додатку С до силабусу

Умови допуску до семестрового контролю: Найвність кількості балів не менше 35, виконання МКР та реферату не менше ніж на «достатньо»

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

При наявності у аспіранта документів підтверджуючих його участь у олімпіадах за темою семінарського заняття або розділу навчальної дисципліни можуть зараховуватись за відповідною тематикою та відповідними балами РСО

Рекомендації аспірантам

Працюючи на лекції, аспіранту варто конспектувати основні події, поняття, класифікації, визначення, про які розповідатиме викладач. Якщо здобувач буде уважно слухати, фіксувати відповідний матеріал, потім прочитає цей текст, він зможе застосувати його під час вирішення завдання чи підготовці до семінарського заняття. Якщо після цього аспірант презентує свою обґрунтовану позицію (думку), критично оцінить позиції (думки) інших доповідачів, ставитиме питання викладачу та аспірантам – обсяг засвоєного ним навчального матеріалу і глибина його розуміння збільшуватиметься в рази.

Готуючись до семінарського заняття, аспірант має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковими інформаційними ресурсами в мережі. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений аспірант не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж здобувач не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовляти від відповіді на питання викладача. При цьому не треба боятися помилитися – одним із важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи аспіранта і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Важливим у належній підготовці аспіранта є вироблення в нього вміння працювати з історичними документами. Ознайомлюючись із новим для себе історичним джерелом, слід, насамперед намагатись виявити його достовірність, зрозуміти логіку та послідовність

відповідних подій та їх вплив на сьогодення. Такий аналіз дозволить здобувачеві не лише краще засвоїти інформацію, але й аналізувати минулі історичні події, робити висновки і узагальнення, застосовувати історичний досвід для розуміння та визначення ролі й місця цивілізаційних процесів в історії людства. У разі складнощів із розумінням деяких історичних подій та цивілізаційних зрушень не варто соромитись і необхідно обов'язково звертатись до викладача.

Здобуття історичних знань – нелегка та цікава справа. Вивчаючи навчальну дисципліну, ви закладаєте підвалини свого професійного становлення і розвитку. Вірне розуміння історичних подій минулого та тенденцій розвитку світових цивілізацій – це гарант розуміння історичних явищ сьогодення та можливий проект майбутніх подій.

Позааудиторні заняття

Заняття з оформлення списку використаних джерел та публічний захист доповіді можуть бути проведені в Науково-технічній бібліотеці ім. Г. І. Денисенка (за попередньою згодою).

Можлива участь аспірантів у всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи».

Дистанційне навчання

В умовах дистанційного режиму організація освітнього процесу здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання: платформи дистанційного навчання «Сікорський» та «Електронний кампус».

Навчальний процес у дистанційному режимі здійснюється відповідно до затвердженого розкладу навчальних занять. Заняття проходять з використанням сучасних ресурсів проведення онлайн-зустрічей (організація відео-конференцій).

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (Силабус):

Складено

Професор каф. історії, доцент, д.і.н. Тарнавський Ігор Станіславович

посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ

Розглянуто НМКУ 032 «Історія та археологія» (протокол № 8 від 29 червня 2021р)

Ухвалено кафедрою історії (протокол № 16 від 29 червня 2021р.)

Погоджено Методичною комісією факультету ФСП (протокол № 6 від 29 червня 2021р.)

Перелік питань до семестрового контролю (екзамен)

Зразок екзаменаційного білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти

Третій (освітньо-науковий)

Спеціальність 032 Історія та археологія

(код і назва напрямку підготовки)

Освітня програма

Історія

(код і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна

Україна у контексті світової цивілізації

(назва)

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _____

1 *Питання з I блоку питань*2 *Питання з II блоку питань*

Затверджено на засіданні кафедри

Історії

(назва кафедри)

Протокол № _____

від

« _____ »

202

р.

Завідувач кафедри історії

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

ПИТАННЯ для формування екзаменаційних білетів*

Питання I з блоку питань I

1. Питання цивілізації у світовій історіографії XIX – XX ст.
2. Протоцивілізаційні утворення.
3. Трипільська культура в контексті цивілізацій.
4. Ознаки первісних цивілізацій. Поняття «цивілізація».
5. Антична доба та антична культура.
6. Грецька колонізація Північного Причорномор'я та її контакти з Великою Скіфією.
7. Черняхівська культура як посередник римських впливів.
8. Номади і Київська Русь: печеніги, половці, монголо-татари.
9. Візантія та Київська Русь.
10. Хазарія та Київська Русь – інтереси та точки зіткнення.
11. Візантійська культура та впливи на слов'ян.
12. Династичні зв'язки Київської Русі з західною Європою.
13. Християнство як чинник цивілізації.
14. Особливості християнства східного та західного обряду.
15. Особливості запровадження Магдебурзького права в Україні.
16. Ренесанс в Європі та Україні: ознаки і тенденції.

Питання II з блоку питань II

1. Інтеграція українських земель у польській державі.
2. Реформація та Контрреформація: їх прояви в Україні.
3. Люблінська і Берестейська унії та їх наслідки.
4. Козацтво – український феномен чи загальноєвропейська закономірність?

5. Європейські аналоги українських козаків: хорватські граничари, угорські секеї, донське козацтво.
6. Адміністративний, судовий, територіальний устрій Війська Запорізького. Демократичні засади.
7. Посередництво української інтелігенції в поширенні європейських цінностей в Російській імперії XVII – поч. XVIII ст.
8. Українські землі під впливом Російської імперії та Речі Посполитої: особливості розвитку.
9. Ідея сарматизму в польському та українському соціумі.
10. Українське суспільство у загальноєвропейських процесах XIX ст. «Весна народів».
11. Формування української модерної нації в складі Австро-Угорської імперії.
12. Радянська «квазіцивілізація» чи євразійська цивілізація.
13. Особливості розвитку східних та західних земель України в радянський період.
14. Місце України в системі світових цивілізацій. Поняття локальної (регіональної) цивілізації, глобальної та всесвітньої цивілізацій.
15. Внесок української історіографії XIX – I чверті XX століття в історію світових цивілізацій.
16. Сучасна українська історіографія з історії цивілізацій.

ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ НА МОДУЛЬНУ КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти **Третій (освітньо-науковий)**

спеціальність **032 Історія та археологія**

Освітня програма **Історія**

форма навчання **Денна**

Навчальна дисципліна **Україна у контексті світової цивілізації**

Модульна контрольна робота № _____

1 **13 тестових завдань**

2

.....

13

Викладач

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

1. Вплив Першої світової війни 1914 – 1918 рр. на цивілізаційні процеси в Україні.
2. Радянська «квазіцивілізація» чи євразійська цивілізація.
3. Релігія як цивілізаційний чинник політичного життя держав в Новітній час.
4. Особливості розвитку східних та західних земель України в радянський період.
5. Питання євразійської та «квазірадянської» цивілізацій.
6. Місце України в системі світових цивілізацій.
7. Поняття локальної (регіональної) цивілізації, глобальної та всесвітньої цивілізацій.
8. Гомогенізовані та гетерогенізовані особливості цивілізацій.
9. Внесок української історіографії XIX – першої чверті XX століття в історію світових цивілізацій
10. Сучасна українська історіографія з історії цивілізацій.
11. Цивілізаційна ідентичність України: особливості становлення та виклики сучасності.
12. Проблеми цивілізаційної визначеності сучасної України.

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ
з навчальної дисципліни

Україна у контексті світової цивілізації
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «доктор філософії»

форма навчання

денна

1. Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- контроль залишкових знань на 11 лекціях
- роботи на 6 семінарських заняттях
- модульну контрольну роботу (МКР)
- реферат
- екзамен

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Контроль залишкових знань на 11 лекціях (максимальна кількість балів за 1 контроль на лекції складає 1 бал):

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	1
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності)	0,75
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	0,5

2. Роботи на 6 семінарських заняттях (максимальна кількість балів на 1-му семінарському занятті складає 6 балів)

«відмінно» – творче розкриття одного з питань, вільне володіння матеріалом	6
«добре» – глибоке розкриття одного з питань дискусії	5-4
«задовільно» – повне розкриття одного з питань дискусії	3,5

3. Написання МКР з 13 тестових питань (максимальна кількість балів за 1 питання складає 1 бал).

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	1
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності)	0,75
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	0,5

4. Виконання реферату (максимальна кількість балів складає 10 балів)..

«відмінно» – відповідність вимогам до змісту, структури та оформлення не менше ніж 90%	10-9
«добре» – робота відповідає вимогам змісту та структури, але має неточності в оформленні та містить не менше за 75% потрібної інформації	8-7
«задовільно» – – робота не зовсім відповідає вимогам змісту та структури, має неточності в оформленні, незначні помилки в тексті та містить не менше за 60% потрібної інформації	6

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Підготовка для зарахування реферату	8 балів	Надання реферату на перевірку	–5 балів

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
тез доповіді або статті до фахового видання		пізніше від установленого терміну;	-5 балів
		Невчасне виконання МКР (на не запланованому занятті)	

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RD = R_{ст} + R_{екз} = (11+36+13+10) + 30 = 100 \text{ балів.}$$

Умовою допуску до екзамену є зарахування реферату, написання МКР не менше ніж на задовільно та стартовий рейтинг не менше 35 балів.

Екзамен усі аспіранти пишуть обов'язково (автомати можуть бути передбачені лише за наказом ректора на період несприятливої епідеміологічної обстановки)

Екзаменаційна робота оцінюється із 30 балів та складається з двох питань. (максимальна кількість балів за 1 питання складає 15 балів)

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації)	15-14
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації)	13-11
неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	10-9

За її результатами аспірант отримує відповідну оцінку (ECTS та традиційних) згідно таблиці.

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

ДОДАТОК ДО РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ навчальної дисципліни

. на період несприятливої епідеміологічної обстановки

Додаток до РСО розроблено на підставі п. __ в додатку __ до Наказу по КПІ ім. Ігоря Сікорського від __. __. 202_ р. за № _____.

Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни розраховується виходячи із 100-бальної шкали, з них 60 балів становить стартова шкала.

1. Стартовий рейтинг R_c (протягом семестру) складається з балів, що аспірант отримує за:

	Види роботи аспіранта для розрахунку R_c	Кількість балів	
		Максимум R_c	Мінімум $R_D=50\% R_c$
1	роботу на семінарських заняттях (6 занять)	36	18
2	експрес-контроль на лекціях (11 контролю)	11	5,5
3	модульна контрольна робота	13	6,5
4	реферат	10	5
	Всього	70	35

2. **Необхідною умовою автоматичного зарахування екзамену є виконання всіх експрес-контролів, доповідей на семінарських заняттях, МКР не менше ніж на «задовільно», реферату а також стартовий рейтинг не менше 35¹ балів.**

Для отримання аспірантом екзамену «автоматом» його стартові бали R_i будуть перераховані за формулою

$$R = 60 + \frac{40 (R_i - R_D)}{(R_c - R_D)} = 60 + \frac{40 (R_i - 35)}{(70-35)} = 60 + \frac{40 (R_i - 35)}{35}$$

3. Аспіранти, які згодні з оцінкою, що виставлена автоматично, надають свою згоду через е-ресурс викладачу або по замовчанню отримують оцінку згідно розрахунку R .
4. Аспіранти, які мають стартовий рейтинг понад 35 балів або не згодні з оцінкою, що виставлена автоматично, повідомляють по це через е-ресурс викладачу та складають екзамен за РСО навчальної дисципліни, яке не враховує кількість накопичених балів. Сума стартових балів та балів за екзаменаційну контрольну роботу переводиться до екзаменаційної оцінки згідно з таблицею 1.

¹ $R_D=50\% R_c$

Теми рефератів

1	Черняхівська культура (вельбарська культура) як приклад північного впливу європейців.
2	Візантійські впливи на слов'янський світ. Міжнародні відносини Київської Русі.
3	Ю. Павленко та його передісторія слов'ян.
4	Історія України –Руси в концепції Тойнбі.
5	Трипільська культура в контексті цивілізацій.
6	Хазарія та Київська Русь – інтереси та точки зіткнення.
7	Династичні зв'язки Київської Русі з західною Європою.
8	Реформація та Контрреформація: їх прояви в Україні
9	Українські землі Середньовіччя очима іноземців.
10	Козацька цивілізація – аргументи та спростування.
11	Ідея сарматизму в польському та українському соціумі.
12	Культурницька місія представників Києво-Могилянської Академії в Російській імперії.
13	Цивілізаційна ідентичність України: особливості становлення та виклики сучасності
14	Проблеми цивілізаційної визначеності сучасної України.
15	Питання євразійської та «квазірадянської» цивілізацій.
16	Українське козацтво в світлі цивілізаційного підходу.
17	Українські землі під впливом Російської імперії та Речі Посполитої: особливості розвитку
18	Вплив Переяславського договору 1654 року на цивілізаційні процеси в Україні.
19	Посередництво української інтелігенції в поширенні європейських цінностей в Російській імперії XVII – поч. XVIII ст.
20	Вплив Великої війни 1914 – 1918 рр. на цивілізаційні процеси в Україні.
21	Релігія як цивілізаційний чинник політичного життя держав.
22	Україно-російські культурні зв'язки: історія та сьогодення.
23	Гетерогенні ознаки локальних цивілізацій.
24	Сучасна українська історіографія в історії цивілізацій: Ю.Павленко, О. Моця, О. Рафальський, М. Горелов, Л. Залізняк, В. Брехуненко, С. Леп'явко, Г. Касьянов ,Л. Шкляр, В. Скоблик та інші.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ оформлення реферату

з навчальної дисципліни

Україна у контексті світової цивілізації
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «*доктора філософії*»

спеціальність 032 Історія та археологія

освітньо-наукова програма Історія

(назва)

форма навчання денна

РОЗРОБНИКИ:

доц., д.і.н., проф. каф. Тарнавський Ігор Станіславович

(посада, наукова ступінь, вчене звання, ПІБ)

Київ 2021р.

I. Загальні вимоги до реферату

Одне зі значень слова «реферат» (від лат. «refereo» – доповідати, повідомляти) – це доповідь на будь-яку тему, підготовлена на підставі критичного огляду інших джерел². Методика реферування полягає в послідовному здійсненні операцій, пов'язаних з оцінкою, відбором, аналізом і узагальненням відомостей, які містяться в первинному джерелі³.

При виборі теми реферату з переліку тем, запропонованого в додатку Д головне – керуватися власними науковими інтересами. Можна також пропонувати власні теми рефератів, дотичні водночас до змісту навчальної дисципліни та до теми дисертаційного дослідження, аби в перспективі органічно вписати текст реферату в структуру дисертації.

Загальні рекомендації до реферату

- Мова – державна.
- Стиль – науковий.

Вимоги до оформлення реферату

Обсяг реферату: 15–20 сторінок без списку використаних джерел і літератури.

- Формат сторінок – А 4.
- Шрифт та кегель – Times New Roman, 14.
- Міжрядковий інтервал – 1,5.
- Поля: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм.
- Простий план.
- Всі підписи в рефераті ставляться тільки синьою ручкою.

Структура реферату

Реферат складається з таких частин:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновок;
- список використаних джерел і літератури.

Титульний аркуш. Під час оформлення титульного аркушу враховується шаблон, наведений у додатку Д 2 до методичних рекомендацій.

Номер сторінки на титульному аркуші не ставиться.

Зміст реферату містить перелік розділів, підрозділів і номери сторінок до них.

Вступ. Складається з постановки проблеми, обґрунтування її актуальності.

Основна частина. Перед тим, як приступити до написання основної частини, необхідно визначитися з назвами розділів і підрозділів. В роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати досліджень, уникати загальних слів,

² Кононенко В. О. Реферат // Українська бібліографічна енциклопедія. 23.06.2014. URL: <https://cutt.ly/3TrOpmR>

³ Варенко В. М., Горбунова О. В. Референтна справа. URL: <https://cutt.ly/qTrIXN8>

бездоказових тверджень, тавтології⁴.

Текст реферату може супроводжуватися ілюстраціями, які допомагають розкрити зміст викладеного матеріалу.

Висновок. У висновку наводяться основні наукові результати, отримані автором особисто, стисло викладаються підсумки проведеного дослідження⁵.

Список використаних джерел і літератури слід розмішувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні дисертацій), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку⁶.

Оформлюється список відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

II. Загальні вимоги до оформлення текстової частини реферату

Сторінки реферату мають бути пронумеровані. Першою є титульна сторінка, але на ній номер сторінки не ставиться, поточну нумерацію розпочинають указувати зі сторінки «Зміст». Номер сторінки ставлять у правому верхньому куті сторінки без крапки.

Розділи

1. *Заголовки структурних частин* роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ», друкують великими літерами з вирівнюванням по центру сторінки.

Кожен із цих підрозділів розпочинається з нової сторінки. Переносити слова у заголовку та підкреслювати їх не дозволяється. Структурні частини роботи, такі як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. (Не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ»).

2. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу (за допомогою «нерозривного переносу» комбінацією клавіш «**Enter + Shift**»).

Підрозділи, пункти

1. *Заголовки підрозділів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу має стояти крапка, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому самому рядку наводять заголовок підрозділу.

2. *Заголовки пунктів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з

⁴ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

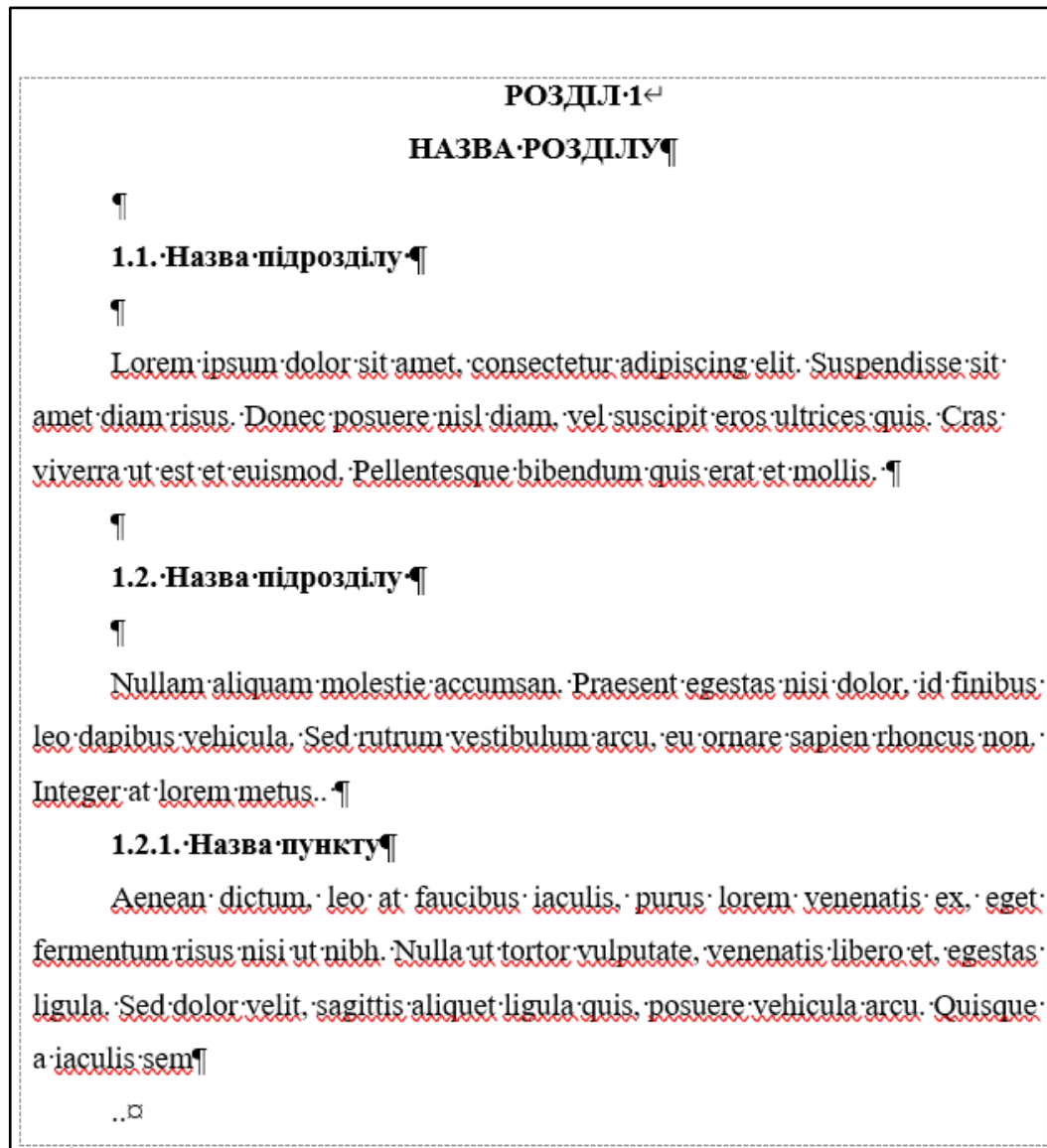
⁵ Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. С. 160.

⁶ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 12.

абзацного відступу. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

3. Між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом слід робити додатковий міжрядковий інтервал.

Приклад

Ілюстрації

1. *Ілюстрації* позначають словом «Рисунок» і нумерують. Рисунок обов'язково розміщують одразу після абзацу, де про нього йдеться. Назву рисунка наводять знизу (по центру) або праворуч від рисунка.

2. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках "(рис. 3.1)" або зворот типу: "...як це видно з рис. 3.1⁷" або "...як це показано на рис. 3.1".

3. Підпис рисунку за алгоритмом:

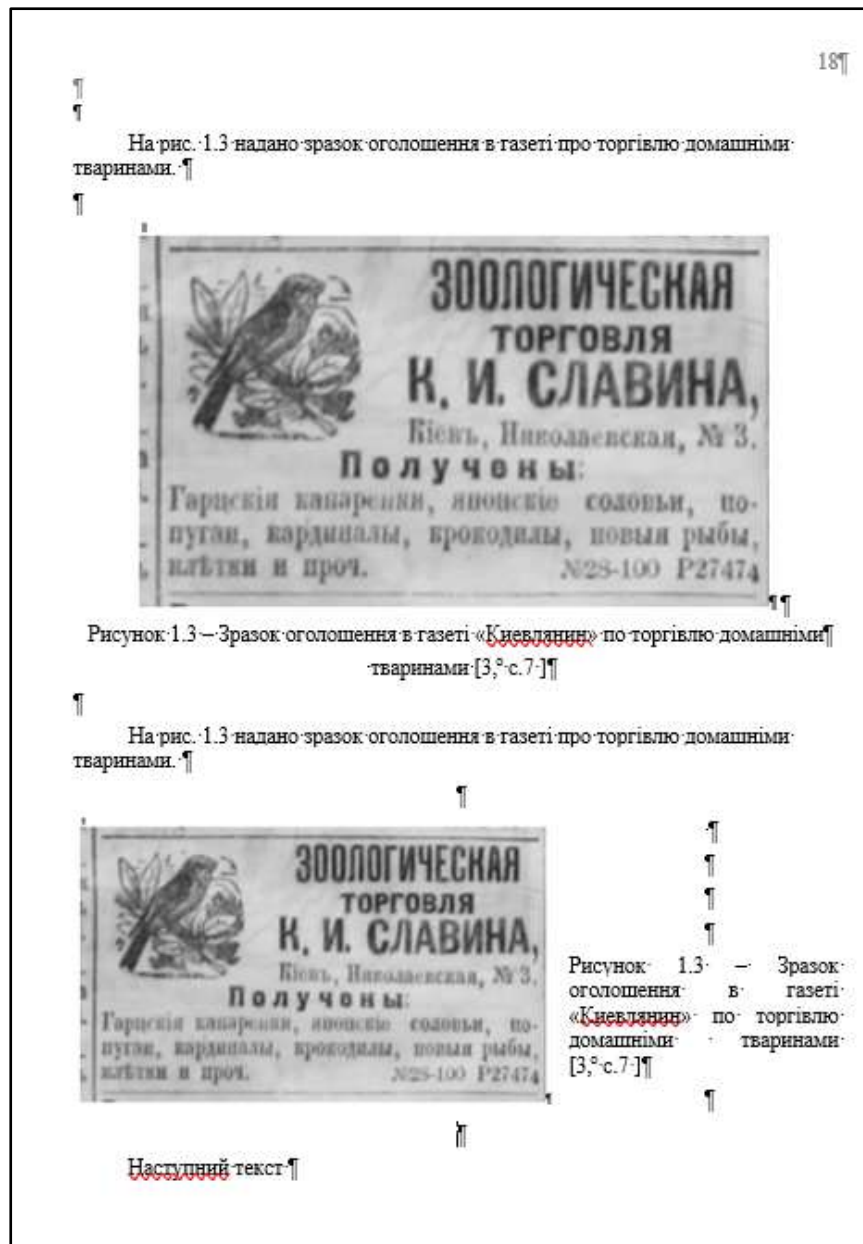
«Рисунок[]№ розділу[.]№ по порядку рисунку[]-Назва рисунку»

⁷ Звернути увагу, що при переносі в тексті посилання на рисунок номер рисунку окремо не переноситься від слова «рис.».

(Приклад: Рисунок 1.3 -Контурна карта території України X ст.)

4. Між текстом і рисунком, а також між назвою рисунка й текстом після рисунка слід робити додатковий міжрядковий інтервал⁸.

Приклад:

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Здобувач повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати. Цитата в тексті береться в дужки “ ” або « ».

Використовуючи ідеї або розробки, що належать також і співавторам, разом з якими були написані наукові праці, здобувач повинен відзначити цей факт.

У разі використання запозиченого матеріалу без посилання на автора та джерело робота не зараховується⁹.

Посилання в тексті роботи на джерела та цитати слід оформлювати відповідно до відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів

⁸ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

⁹ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2».

На всі таблиці роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... у табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3»¹⁰.

Посилання на цитату зазначається коротко у квадратних дужках номер джерела в списку літератури та вихідну сторінку цитати: «...[Текст цитати].....[10, с. 355]».)

Додатки

Додатки (за наявності) оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки і мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток _____» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А.

Ілюстрації й таблиці, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: Рис. Д. 1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); таблиця (А.1) – перша таблиця додатка А¹¹.

¹⁰ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

¹¹ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 54.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ І ПРАВА
кафедра ІСТОРІЇ

РЕФЕРАТ

з дисципліни

Україна у контексті світової цивілізації

спеціальність

032 «Історія та археологія»

освітньо-наукова програма

Історія

На тему

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Виконав (-ла) здобувач (-ка) _Х-го курсу

гр. ІА-Х1ф____

ІВАНОВ ІВАН ІВАНОВИЧ

Засвідчую, що у роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

Здобувач (-ка) _____

Перевірив (-ла)

_____ Ім'я ПРІЗВИЩЕ